

Invocabit

Zpěváci Svatováclavského sboru se nezalekli krutých zimních mrazů a nesjízdných silnic a s chutí se dali do nacvičování nových i starších skladeb pro vystoupení o první neděli postní, která se nazývá Invocabit. Invocabit me (Vzývati mne bude) jsou první slova antifony první neděle postní. Lidově se této neděli také říká černá. Patrně proto, že ženy odkládaly pestré šaty a halily se do tmavých a prostých oděvů.

Svatováclavský sbor, který zpívá v kostele o všech velkých církevních svátcích, se už v roce 1998 rozhodl zpívat také právě o této první neděli ve čtyřicetidenní postní době, která začíná středou, zvanou Popeleční.

Doba postní dává sboru příležitost k provádění velkých duchovních děl. Takovou skladbou je především kantáta Stabat Mater, zhudebněný text básně ze 13. století, který líčí bolest Kristovy Matky pod křížem, kde umírá její Syn. Hluboce procítěný text, báseň napsanou v trojverších, zhudebňovali skladatelé všech dob. Náš sbor zpíval Stabat Mater ve zhudebnění barokních skladatelů Orlanda di Lassa a Františka Ignáce Tůmy, romantiků Franze Schuberta a Antonína Dvořáka. Mezi oblíbené patří Stabat Mater Josefa Bohuslava Foerstera, skladba, od jejíhož vzniku uplyne právě letos 120 let. Náš sbor se k ní po šesti letech znovu rád vrátil. Posluchači mohli skladbu vyslechnout na závěr bohoslužby, před Ite, missa est. Latinsko-český text měli k dispozici.

Liturgii doprovázela staročeská postní píseň Kristus, příklad pokory a dvě nově nastudované sborové skladby autorů Lajose Bárdose Ave, maris stella (Buď zdráva, hvězdo moří) a C. Saint-Saëns Ave verum.

Snad jsme udělali radost všem, kdo pociťují potřebu zamyšlení nad sebou a světem, ke kterému nás právě čtyřicetidenní postní doba vybízí.

Velikonoce v kostele sv. Václava

Velký pátek 6. dubna 2012 ve 20 hod.

B. Kašpar : Janovy pašije

Hod Boží velikonoční 8. dubna 2012 v 15 hod.

J. Haydn: Missa brevis Scti Joannis de Deo

G. F. Händel: Halleluja!

Svatováclavský sbor a orchestr

Svatováclavský sbor v Pasekách nad Jizerou

Pasecké čtení

1/2012

Požehnané Velikonoce přeje Svatováclavský sbor

Paseky v díle Václava Durycha

Protože nemám k dispozici žádnou vhodnou fotografii, kterou bych doplnil vypravování Václava Durycha, přikládám jako ilustraci kopii obrázku, který doprovází knihu Čechy – díl XII, str.196 (vydal J.Otto, Praha 1902). Obrázek nakreslil, stejně jako všechny ostatní v tomto díle, český malíř - krajinář a ilustrátor Karel Liebscher; text k tomuto dílu napsal J.V.Šimák, turnovský rodák, historik a pozdější profesor dějin na Karlově univerzitě. Obrázek je sice označen jako "Mlýn v Blansku nad Jabloncem nad Jizerou", ale domnívám se (a nejsem sám), že je to obrázek mlýna v Havírně, který byl zbořen již více než před půl stoletím.

Roku 1898 vyšlo v Pardubicích již třetí vydání knihy Václava Durycha (1863-1897) pod názvem Krkonoše a toto vydání bylo věnováno k oslavě padesátiletého jubilea panování císaře Františka Josefa I. Václav Durych, redaktor a spisovatel sepsal také knihu Český ráj (vyšla ve dvou vydáních v letech 1886 a 1892). Zamýšlené dílo o českém Podkrkonoší mu nebylo dopřáno zpracovat. Durychův hrob se nachází dodnes ve staré části pardubického hřbitova a je třeba připomenout, že jeho druhorozený syn Jaroslav Durych (1886-1962) byl dnes již polozapomenutým spisovatelem katolické orientace. Není bez zajímavosti, že v příbuzenské linii Durchova rodu je obrozenecký filolog, slavista, orientalista, vzdělaný kněz Václav Fortunám Durych (1735-1802).

Povšimněme si nyní alespoň některých údajů, které Durych ve své knize uvedl o Pasekách. Těžko říci zda podklady pro své vyprávění získal skutečně v Pasekách samých, nebo se alespoň zčásti jedná o příběhy sebrané jinde a literárně přetvořené a vsazené do paseckého prostředí. Uvedené ukázky jsou ponechány v původní jazykové podobě, jak je V. Durych publikoval.

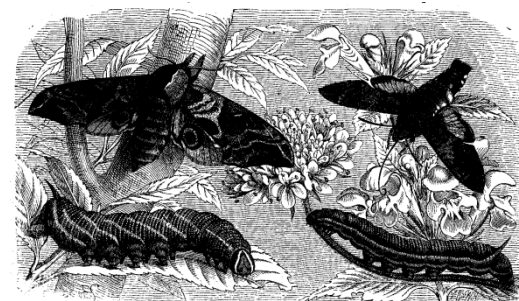
„Paseky dle posledního sčítání mají 230 čísel se 1439 obyvateli, z nichž je toliko 62 Němců. Osada má drsné podnebí; domky kolem kostelíka od r. 1789 sv. Václavu zasvěcenému leží ve výši 640m., nad kostelem pak dosahují 776 metrů, takže úroda je zde velmi sporá a dává jen žito a oves, zemčata a zelí. Proto se obyvatelstvo ponejvíce zabývá úpravou skelných korálů, umělým tkalcovstvím a soustružnictvím.

Pasečtí jsou vůbec vlastní samostatný kmen, od ostatního okolí valně zejména svou výslovností se lišící. Liboli, milá čtenářko, se mnou do hospody, tam při sklence sousedi pasečtí rádi rozvazují. Jen zataj smích, chutě pusť se do bud'áček (velkých to horských, budských syrečků), a probůh, nečti si žádných poznámek. Jsoutě pasečtí velice nedůvěřivými od té doby, co o nich noviny vynesly ledajakou

Jaká síla jej vede k tomu, aby letěl zemřít ze slunečných a úrodných nížin jihu na chladný sever, je těžké soudit. Byl chycen i na světlech majáku na ostrově Helgoland v Severním moři. Housenka žije na svlačci. Za soumraku jej můžeme zastihnout na květech floxů, zimolezů či hvozdíků po celých Pasekách. Spolu s ním zde pak často zastihneme (i když spíše později v noci a jen za suchých a teplých let) překrásného lišaje pryšcového (*Celerio euphorbiae*). Je o něco menší s rozpětím okolo 8 centimetrů, zato pestřeji zbarven. Horní křídla jsou olivově zelená se smetanovým pruhem, spodní mají navíc červenavou skvrnu. Housenka žije především na pryšci chvojce, ale i na jiných druzích pryští. Čerstvě vylíhlý exemplář lišaje borového (*Sphinx pinastri*) byl v loňském roce v červnu nalezen na louce u Spálené hájenky. Je podobný lišaji svlačcovému, jen je o něco menší a zbarvený více dohněda bez červených pruhů na těle. Stejný rok bylo nalezeno torzo tohoto druhu nedaleko Myší studánky. Housenka žije na jehličnatých stromech, bezpochyby se s ním můžeme setkat i jinde než na Vystrkově. Posledním druhem lišaje dosud nalezeným na území Pasek je lišaj lipový (*Dilina tiliae*). Nebyl pozorován jako motýl, ale jeho nápadná housenka ležela před lety rozšlápnutá v aleji při cestě pod kostelem na planýrku. Motýl má vykrajované okraje křídel (říká se mu rovněž zubokřídlec) zbarvené nepravidelnými zelenými a bílými skvrnami. Housenka žije na lípách, vrbách, javorech a mnoha dalších listnatých stromech.

Prozatím stručný výčet paseckých lišajů bude dozajista v budoucnu doplněn. Vždyť jen v Čechách žije 18 druhů.

Všechny jmenovaní motýli nám mohou svým letem připomínat kolibříky. Ale nedejme se zmást! V Pasekách kolibříci nežijí.

Příloha: Vyobrazení lišajů (dlouhohobka svízelová vpravo) z Brehmova života zvířat (1903).

Pavel Burgert & Marie Ráčková

Malý domek s jednou místností přestavěl v roce 1924 na pěkný zděný rodinný domek.

Uběhlo necelé půlstoletí a dům změnil svou tvář, přibyla hospodářská budova a kovárna, po dalších letech pak i ovčárna. K velké přestavbě domu dochází i v současné době. Tak se dům a jeho

okolí potřetí mění během tří pracovitých generací. Jen jedno se nemění. Stále se domu říká Na Zvonici a jeho okolí Zvonicko.

Josef Waldmann

Žijí v Pasekách kolibříci?

„Nežijí!“ Tak prostá by mohla být odpověď na tuto otázku. Mnohý z laskavých čtenářů by však při ní nadskočil na židli a zavile by tvrdil, že jej viděl v létě doma na muškátech či pod kostelem na hřbitově, jak se pase na rozličném kvítí. Bude tedy nutné vše uvést na pravou míru.

Kolibříci (*Trochilidae*) jsou ptáci a všech jejich více než tři sta druhů je vázáno na americký kontinent. Naproti tomu drobní tvorové, vznášející se po způsobu kolibříků ve dne nad různými květy našich zahrad jsou motýli dlouhózobky. Dlouhózobky patří mezi lišaje a u nás se vyskytují tři druhy. V Pasekách byla zatím pozorována pouze dlouhózobka svízelová (*Macroglossum stellatarum*). Je to malý šedomodře zbarvený motýl s tmavě žlutými spodními křídly s rozpětím okolo pěti centimetrů. V letu saje nektar z různých květů. Zelenavá housenka žije na svízeli, mařince a ptačinci. Vyskytuje se od června do října. Pozorovat jej můžeme od „Hořeních Pasek“ až k Jizeře, často například na hřbitově či u Piety. Ačkoli zbývající dva druhy našich dlouhózobek (chrastavcová a zimolezová) nebyly doposud v Pasekách pozorovány, žije zde celá řada jiných druhů lišajů, ti však létají v noci.

Z těch je třeba na prvním místě jmenovat lišaje svlačcového (*Herse convolvuli*). Nápadný, šedohnědý zbarvený motýl s rozpětím křídel až 12 centimetrů má červeně pruhovaný zadeček. Patří k našim největším nočním motýlům vůbec. Létá od května do října. Snad nejpodivuhodnější na tomto tvorů je, že část z nich k nám (tedy i do Pasek!) přilétá z teplých oblastí jižní Evropy a Afriky.

kratochvilnou historku. Jako s těmi hodinami: že prý v Pasekách si udělali ze cvoků dvoje sluneční hodiny, aby, když se jeden soused dívá kolik je hodin, ten druhý nemusel naň čekat. A to je lež, neboť v Pasekách o hodiny ani nedbají! Poslyš jen kmotra Tomše, jak u sousedního stolu vypráví: - „a jak přilítne naše černá slepice na vokno a zakráká – tak je jedenáct, - bodejti, a máti postaví hrnce a vaří voběd“. – O štědrém dnu přichází v některých domácnostech na stůl také tzv. „devítipodlahová bába“ (bábovka). Složení její je následující: nejdříve přide dolek, na něj sejr, pak zase dolek a na něj slívy, zase dolek a tu mák, pak dolek a hrušky a zase dolek a mrkev, pak dolek a jabka, dolek a zeli, dolek a tvaroh a posléze dolek a prník (perník), takže taková monstrosní kuriosita kuchařského umění vypadá věru jako krč (pařez).

Pokud se týče věcí milostných, dovolím si ještě prozraditi, že o štědrém dnu vycházejí pasecká dučata před stavení a kde uzří první hvězdičku, odsad' čkají milýho. Má-li už dūce miláčka, pak zajisté neopomene mu k novému roku dáti darem vánoční bochánek „křehtik“ zvaný, do něhož musí přijíti sedum „celejch kramů rozinek“. Za to je ale chlapi o masopustě také řádně provedou. To bývá tak zvaný hadrářskej bál – a to je pane nōbl bál. – To se hraje šmycma a proto nejdou k němu pasečtí v hbotech dupčít, ale vezmou si bačky nebo čuchy (hadry), aby bylo slyšet to piano, protože to šmycma tak tuze nerampluje. Ku konci pak masopustu dávají dūcata chlapům a to nejen snad v Pasekách, ale i na mnohých jiných místech v oblasti Velké Jizery tak zvané „ježky“, pozlacená to jablka špejlemi probodaná jejichž hroty nesou hrozinky a mandle.

Jiné zvyky a zvláštnosti podobají se již oněm v kraji. Ze zvláštností dlužno zaznamenati ještě tyto: O štědrý den sype hospodyně zrní slepicím do obruče, aby mimo usedlost nezanášely. Na Velký Pátek před slunce východem (ne všude) hospodyně, jak ji Pán Bůh stvořil, v rajske toiletě tluče na hnojišti v prázdné másnici: aby měla po celý rok hojně másla! (Totéž často i v kraji pozorováno). Také o Velký Pátek píchají vidličkou do stromů, aby hodně nesly, o Bílou sobotu pak při slavném „Gloria“ třesou stromy, pokud zvony zaznívají: to aby rostlo hojně ovoce. – Přijde-li na svět novoobčan, nedělají s ním dlouhých cavyků: ke trámu připevní dva provazy, na ně zavěsí kondačku nebo-li konejšku (kolébku-konejšiti) a hlavní starost je odbyta. Do rakví nedávají nikdy peří protože pevně věří, že by tím přivodili dlouhotrvající deště. /V dětství jsem slyšel vyprávět, že zemřelým mužům dávali do rakve pod hlavu jejich čepici. Když tak jednou v Havírně zapomněli udělat, zjevoval se jim nebožtík ve snu tak dlouho, než čepici zahrabali do jeho čerstvě nasypaného hrobu./

Tot' z okolí Pasek pověry nejzajímavější. A nyní k našim sousedům do pasecké šenkovny! Paseckej právě vypravuje, jak přišel o svou poctivost. „Ale já nehzal

nic, „ujišťuje předem a dokládá: „To bylo takhle! My jsme měli u nás podruhuji a vona bela v Hvacendorfu ve fabrice. Vona tam tkalcuje! Anu vostaly jí náky kece (cívky) a dyž je přinesla domů, já je vod ní vodkoupil a dál sú zboží. Tejdě najednou přišel k nám štamamarist (četník), anu a rychtář a abych jim ukázal jaký mám kece. A dyž sem jim je ukázal, tak mě hzali a sedm neděl byl jsem v hlinkvizici! (ve vyšetřování). /Za mých dětských let jsme tento „ušetřený“ materiál, který si dlouhá léta legálně odnášeli dělníci z tkalcoven domů, nosili panu Bedřichu Soukupovi – Bedřichu Štěpanickému – a ten nám z něho pletl slušivé punčochové kalhoty a jiné užitečné stávkové zboží. Podobně tato příze sloužila panu Hugovi Štěpánkovi – Hugovi Prdeckému – ke snování osnovy pro jeho výrobu „koberců“, které zhotovoval na ručním stavu – dnes v Památníku v Pasekách./ – Jiný soused vypráví, jak se na něj velebník rozhněval, že nechal tatíka umřít bez Pána (Boha). „Dyť vono nebelo mu tak tuze zle“ – snaží se omluvit svoji liknavost; von pořátek mluvil do poslední chvíle: dyť nám ještě vynadal! A jak tu seděl u kamen, šihnul (sáhnul) najednou na rohanku (výklenek u kamen), napil se syrovátky, škyt a to belo jeho poslední slovo. Více sme z něj nedostali!“ – Z případu toho zřejmě že pasečtí se s nemocí příliš nemazlí.

Na rozloučenou pak ještě jednu anekdotu o tom, jaká prostota, ano i humor ovládá duše našich horalů. Z Horní Dušnice šel jeden paseckej strejček do Rokytnice a jelikož bylo slunčito, tož se pod tíhou krosny a nákladu jen tak šáboroval (vlékl). Náhle se zamračilo a parnem dne a tíhou břemene rozmrzený strejček povídá si: „I hrom do tý krosni škvvrni!“ A co tak řekne, uhodilo a uhodilo právě do strejčkovy krosny. Po chvíli se strejček zvedl ze země a zasteskl si: „Ale Pane Bože! Ani slovíčko si pro Tebe člověk nemůže říct!“ Avšak dosti již o rázovitém Pasecku!

(Příští vypravování – dá-li Pán Bůh – bych rád věnoval poznámce, kterou Durych ve své práci uvádí, která by ale zasloužila bližší pozornosti.)

Ladislav Burgert

Otto, nejčastěji se mu říkalo Otáak, byl zvláštní člověk, který s tímto koutem přírody, pasíčkou v lese, přímo srostl. Jako malé děti jsme se ho trochu báli. Mírně příhrbená, dosti velká postava, jen občas oholená tvář, výrazně husté obočí, na hlavě vždy táž čepice, klátivý krok. Ve „svém lese“ s oblibou napodoboval kohoutí zpěv. Kokrhal z plných plic, slyšet byl široko daleko. Měl tu malé políčko, kde si za motykou sázel brambory. Hnůj pod brambory neklofal ani vidlemi nekydal, ale rukama jemně roztrhal a rukama rozkydal. Říkal, že tak bude líp pohnojeno, brambor bude víc a budou lepší. Vlastnil kus louky daleko od Pasíčky, téměř až na Sklenařsku. Tam chodil sušit a na trakaři pak v loktuších vozil suché seno domů.

Rád navštěvoval sousedy, chodil „na pobytí“. V zimě moc nevycházel. Nebylo snadné udržet cestu v hlubokém sněhu. Na Zvonici byl asi nejčastějším hostem. Když přišel, nevšímal si židlí, skřížil pod sebou nohy, dřepnul si a vydržel tak sedět i celé hodiny. Nám dětem se to líbilo, vždycky jsme se na to těšily. Nikdy nás nezklamal. Obdivovali jsme ho a on na to byl hrdý, říkal, že takhle sedí beduini. A vykládal a vykládal dlouho do noci. Otto hodně četl a vášnivě sledoval politiku. Často se po takové návštěvě stávalo, že něco, co bývalo v chalupě nebo poblíž chalupy, koště, hrábě nebo vidle, prostě zmizelo. Otto nekradl, ale měl vášeň věci někam schovat nebo odnést, někdy i do velké vzdálenosti. Byla to taková jeho hra. Bavil se různým způsobem. U Maxů po jeho návštěvě zjistili, že jim v komůrce, kde měli cezák s mlékem, zavřel kočku.

V čem byl nedostižný, to bylo sbírání borůvek, kterým se v Pasekách odjakživa říkalo jahody. S jednoduchým, vlastnoručně vyrobeným česáčkem, kterému jsme říkali drhlen, česáčkem mimořádně velkým, dokázal načesat veliké množství borůvek. Česal je i s lístečky jahudí, nezdržoval se, čistil je až doma. Borůvky prodával. Také ve velkých krabicích je odnášel na poštu a posílal Pražákům, které poznal v Pasekách, když sem přijížděli na letní pobyt. Nepřekonatelný byl také ve sbírání brusinek, které za jeho života u nás ještě rostly, zvláště na Borovských skalách. Vyrázil na ně dřív, než byly úplně zralé, dával je do sklepa, aby zde došly. Báł se, aby mu je někdo jiný nevysbíral. Na skalách naháněl brusinkářům strach hlasitým křikem: Zmije, zmije!

Byl zvláštní, byl jiný, proto jsme ho asi měli rádi. Když jsme delší dobu neslyšeli jeho kokrhání, bylo nám to vždycky divné.

Na Ottovu klukovskou rošťárnu se sirkami, určitě ne zlomyslnost, už dávno nikdo nevzpomínal. Rok po požáru Jan Patočka postavil na místě vyhořelé Zvonice malý domek. Ten koupil pro svou rodinu v roce 1915 můj děda, pekař Oldřich Nesvadba, který přišel při inflaci na začátku světové války téměř o všechny peníze, které měl v bance uloženy za prodej domu, který postavil v Makově.

požár, který zažili pasečtí hasiči ve čtvrtém roce po založení Sboru dobrovolných hasičů. Kronikář Sboru František Adolf Kučera píše:

Dne 5. října 1892 po desáté hodině dopolední hlášen poplachem na zvon, jakož i sborovými trubači požár v místě. Členů sboru sešlo se ihned velmi čteně, jakož i obecnstva ostatního. Hořela stodola u čísla popisného 2, oheň se šířil úžasnou rychlostí, a jelikož bylo velmi sucho, nebylo ani nikde s dostatek vody ku hašení potřebné. Při stavení samém pak je studna přes třicet loket hluboká, z níž vodu do stříkačky dostat nemožno. Mimo to pro veliký žár k ní nebyl ani přístup. Voda byla čerpána ze studnic na louce p. Vedrala (čp. 120), hadice však nestačily až ku požářišti. Stříkačka byla proto přivezena blíže a voda dodávána konvemi a košíky ze studnice do stříkačky. Než voda na dlouho ve studnicích nestačila, an byly v roku tom prameny všude vyschlé a slabé. (Nejbližší vodní nádrž u kpt. Václava Sajdla čp. 139 byla zřízena až v roce 1924.) Zatím zachvátil již požár celou stodolu a počala ohořívati hoření strana střechy domu pod ní stojícího. Na trhání nebylo ani pomyšlení, jelikož ze strany západní (přístupné) pro veliký žár k ohni přistoupiti se nemohlo.. Veliké štěstí ještě bylo, že dům stojí o samotě a že vítr toho dne vál od jihu, jinak by byly při větru západním nebo severním ohroženy domy kolem kostela, ba i kostel sám. Oheň šířil se pomalu sice, ale jistě ze stodoly na dům, mezi čímž se zachraňovalo s velkou rychlostí vše, co vůbec se nechalo zachránit. Býti s dostatek vody pohotově, mohla se nejen stodola, nýbrž i obydlí jistě zachránit. Dům ten byl staršího slohu stavitelského, stavěn byl na způsob české chalupy z výstavy jubilejní a celý ze dřeva stavěn a bylo to stavení velmi rozsáhlé. Celý požár netrval však i se stodolou ani 5 hodin, an vítr jižní požár ten podporoval. Dům ten náležel dvěma společníkům pp. Janu Patočkovi a Františku Štěpánkovi a žádný z nich proti požáru pojištěn nebyl.

A jak k požáru došlo?

Požár byl založen žákem Ottou Kučerou, kterýž na cestě ze školy s jinými žáky hořící sirku skulinou mezi stěny u stodoly do slámy vstrčil a tak požár způsobil. Tak to zapsal kronikář, tak to vyprávěli naši dědové.

Kdo byl Otto z Pasičky?

Ottu, který bydlel v blízkém sousedství Zvonice, jsme v jeho zralém věku dobře znali. Nedal se přehlédnout. Žil v malém roubeném domku na kdysi vymýceném kousku lesa, kterému se dodnes říká Pasička. Je to romantický kout Pasek. Ze západu les, na jehož okraji se kdysi hrávaly kuželky, proto se tomuto místu dodnes říká U Bulky, od východu les s cestou do Mechovice, na Borovské skály. Pod Pasičkou louka, kde se konávaly koncerty při sokolských nebo hasičských cvičeních.

Jaruška Pelikánová vzpomíná

Jsem v Makově, na návštěvě u Jarušky Pelikánové, která v červnu oslaví své 89. narozeniny. V domě čp. 253, kde se narodila a prožila svá dětská léta. O nich si budeme povídat. V malém zděném domku, který mám rád, protože se zde šestnáct let před Jaruškou narodila moje maminka, a postavil jej můj dědeček pekař Oldřich Nesvadba. Proto nejprve něco o zajímavé historii tohoto domu, který zde v přímém sousedství restaurace U Zapadlých vlastenců vyrostl v roce 1905.

V podsklepení domu byla pekárna a sklepy, za hlavním vchodem ze silnice, na levé straně chodby byl krám. Nad vchodem byla firma: Pekařství a kramářství. Oldřich Nesvadba. Obchod dobře prosperoval díky blízké továrně, kde se v té době stavěla struha na turbínu a pracovali zde italská dělníci. Pro neshody s Urbancem, majitelem restaurace U zapadlých vlastenců, se děda rozhodl živnost prodat a dojednal si koupí pekařství v Jilemnici. Dům prodal Josefu Koldovskému z čp. 100, otci Jarušky. Peníze měl ve vysoké záložně. V den, kdy si je potřeboval vyzvednout, aby koupil pekařství v Jilemnici, 14. června 1914, vypukla světová válka a všechny peněžní ústavy byly uzavřeny. Nastala inflace a peníze, které dostal za nový dům a zařízení pekařství, se podle dědečkova vyprávění rázem rovnaly hodnotě jednoho jatečního vola. S celou svojí rodinou byl nucen hledat střechu nad hlavou. Našel ji v Pasičce. Po roce koupil malý domeček s jednou místností, který stál na místě vyhořelé známé Zvonice.

Tvoji rodiče koupili dům v prvním roce světové války, ty ses narodila po válce, v roce 1923. Jak vzpomínáš na své dětství zde, v nejnižším místě Pasek, v Makově, v blízkosti řeky Jizery.

Vzpomínky na dětství se sestrou Aničkou mám jen ty nejhezčí. I když v Makově podobně jako v celých Pasekách je jedna chalupa od druhé dosti vzdálená, bylo tady hodně dětí, hráli jsme si, koupali se v Jizeře u splavu, lákala nás romantická skála nad našim domem. Nejvěrnějšími mými kamarádkami byly Boženka a Jiřinka od Jónů. U splavu jsme byly velmi často a dlouho. Nikdo se po nás nesháněl celé dopoledne. Když jsme měly hlad, přišly jsme sem, maminka nám namazala krajíc chleba s obyčejnou červenou marmeládou, pak jsem šla s Boženkou k Jónovem na oběd, Boženka jedla levou rukou, já pravou z jednoho

talíře a nikdo se o nás nebál, jako teďko.

Pan Jón, dědeček Boženky, postavil v roce 1907 malou továrničku, mechanickou tkalcovnu, kde vyráběl na příklad damašky, sypkoviny, ubrusoviny. Nepřekážely jste u Jónů?

Vůbec ne. Měli nás rádi. Starý pan Jón na mě vždycky působil jako vznešený moudrý člověk. V neděli odpoledne ho navštěvoval pan učitel Tarant a spolu hráli na housle a klavír.

A rodiče se o vás nebáli, taky měli určitě plné ruce práce.

Tatínek pekařil a maminka chleba a pečivo roznášela.

Roznášela?

Roznášela. V koších na zádech. Zdá se to dnes neuvěřitelné. Do Vilémova k Nissrům, do Hořeních Pasek na Perliček a Buchtovny v Rejdicích.

Váš dům stojí při hlavní cestě vedoucí Makovem ke kostelu. Nebáli se o vás rodiče?

V Pasekách neměl nikdo auto. Jednou za týden tu jelo auto s potravinami, někdy projel doktor Mesner. Častěji tu projel někdo s koňským povozem. Hlavním dopravním prostředkem byl trakař. Na trakaři vozil tatínek Jiřinky zboží od Jónů až do Hořeních Pasek ke Štěpánkovu, kde se říkalo U Kalců, teprve tam odtud to vozili s koňma do Liberce.

S koněm tu musel projíždět taky Václav Malík, když vozil poštu z nádraží.

No to už byl pokrok. Před tím se nosila pošta na zádech. Nosil ji Bártl a říkalo se, že se sedřel. Všecko nosil na zádech, na krosně. V domku, kde bydlel (čp.180), se začalo říkat U Nůšníka.

Do školy jste určitě po této tehdy prašné cestě nechodili, šli jste zkratkou, pěkně do kopce.

V létě jsme chodili nádhernou cestou kvetoucími loukami, kolem Dolní Kazdice, Zajíčkovým hájem a kolem místa, kterému se říkalo mrchoviště. Někdy to trvalo dlouho, než jsme do školy došli. Zpátky z kopce dolů jsme seběhli rychleji.

V zimě tudy asi cesta nevedla.

Ne, cesta ve sněhu prošlapaná byla jediná Budárkou. To byla ještě stará cesta, která nevedla kolmo od Jizery ke škole jako dnes. V polovině té cesty byla nedlouhá, ale zvláště v létě příjemná kaštanová alej.

V zimě jsme taky dostávali polívku v restauraci U Soukupů. V té studené šenkovně, kde se nikdy netopilo, a teď ten tuk kolem polívky, na to vzpomínám ještě teď, dneska bych to nejedla ani za nic. Tvoje maminka taky vařila polívku ve škole a ta byla výborná, kysela byly moc dobré, vařila nahoře, jak byl kabinet, tam se učily děti vařit.

Asi to nebylo lehké šlapat v zimě do toho velkého kopce, často za ošklivého počasí, po té dlouhé cestě zvané Budárka, zvláště pro prvňáčky. Určitě jste se těšili na léto a na prázdniny.

Na vodu, na splav na Jizeře.

Chodili tam taky dospělí?

Chodili. Ale ne domácí. V létě bylo v restauraci U zapadlých vlastenců hodně hostů. Hlavně to byli Pražáci. Přijížděli vlakem do Rokytnice a jejich kufrů přivážel na trakaři Adolf Hajna, který měl čepici s kšiletem a na ní napsáno Zapadlí vlastenci. Ti se sem chodili koupat. Z restaurace Pražákům nosili svačinky na tácu.

Tak jsme vzpomínání na dětská léta v Makově, v domečku, kde bývalo pekařství a kramářství, později pekařství a krupařství, kde se taky podle divoké skály v sousedství říkalo Ve Skále, skončili u Jizery.

Zaměnila bys své dětství, prožité po první světové válce v Makově, za dětství dnešních dětí?

To ne, ani za nic. Lituji dnešní děti. My jsme žily s rodiči. Rodina byla pohromadě. Společně se snídalo, obědvalo i večerelo. Že jsme měly přísnější režim? Za to jsme rodičům vděčné.

S Jaruškou Pelikánovou rozmlouval Josef Waldmann

Na Zvonici

Když nám naši dědové vyprávěli o staré chalupě, které se říkalo Na Zvonici, nešetřili přímo pohádkovými slovy. Jediná dochovaná fotografie paseckého fotografa Kučery nemůže vystihnout architektonickou krásu této veliké dřevěné chalupy, která patřila mezi nejstarší budovy v Pasekách. Při číslování obydlí dostala číslo dvě. Stála dříve, než byl postaven kostel (1789), a Na Zvonici se tu říkalo proto, že se zde vyzvánělo na zvon, který byl zavěšen mezi dvěma buky pod domem. Zvon nesl jméno sv. Vojtěcha a rok 1735.

Chalupa Na Zvonici se nedochovala. Shořela před 120 lety, 5. října 1892. Byl to určitě nejpozoruhodnější

